

Споразумение за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия

Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (Споразумението) беше сключено на 24 декември 2020 г. и подписано от двете страни на 31 декември 2020 г. Споразумението се прилага предварително от 1 януари 2021 г., но Европейският парламент трябва да даде съгласието си, за може то да влезе в сила на постоянна база.

Споразумението за бъдещи отношения с Обединеното кралство създава широко икономическо партньорство. По същество това се основава на споразумение за свободна търговия, което не съдържа нито тарифи, нито квоти и по този начин предотвратява всякакви големи търговски бариери. Споразумението осигурява либерализиран достъп до пазара за търговия със стоки. Разпоредбите относно достъпа до пазара са изчерпателни и гарантират, че няма търговски тарифи, такси, такси и количествени ограничения върху търговията със селскостопански стоки между ОК и ЕС, когато стоките отговарят на съответните правила за произход. Споразумението създава зона за свободна търговия, което по дефиниция не предполага свободен пазарен достъп, поради наличие на нетарифни бариери пред търговията, митнически контрол и прилагане на правила за произход.

Втора част, дял I от Споразумението урежда търговията със селскостопански продукти между двете страни. С *Глава 1 - Национално третиране и достъп до пазара на стоки* - Споразумението установява нулеви тарифи или квоти за търговия между Обединеното кралство и ЕС, когато стоките отговарят на съответните правила за произход. Главата включва разпоредби, които потвърждават, включват и надграждат ангажиментите и принципите на СТО, улесняват търговията и разглеждат нетарифните бариери (като ограничения за лицензиране на вноса и износа). То също така гарантира, че мерките за търговска защита се разследват и прилагат по пропорционален и прозрачен начин.

Глава 2 - Правила за произход - Договорените правила за произход включват пълна двустранна кумулация, но не и диагонална кумулация, която би позволила безмитен внос на продукти, произведени от държави, с които Обединеното кралство има търговски споразумения, като части от стоки произведени в Обединеното кралство. Главата съдържа договорените съвременни и подходящи правила за произход, гарантиращи, че само стоки с произход могат да се възползват от споразуменията за либерализиран достъп до пазара и отразяващи изискванията на индустрията в Обединеното кралство и ЕС. Предвидената пълна двустранна кумулация (натрупване както на материали, така и на обработка) между Обединеното кралство и ЕС позволява входящите материали и преработката на ЕС да се отчитат като входящи материали от Обединеното кралство в продуктите на Обединеното кралство, изнасяни за ЕС, и обратно. Договореностите включват улеснения при средно ценообразуване, счетоводно разделяне за определени продукти, както и всички материали, и толеранс по стойност. Правилата се подкрепят и от предвидими и евтини административни договорености за доказване на произход.

Глава 3 - Технически бариери пред търговията (ТБТ) - разглежда регулаторните бариери пред търговията между Обединеното кралство и ЕС, като същевременно позволява на двете страни свободата да регулират стоките по най-подходящия начин за техния собствен пазар. Тази глава се основава на споразумението за СТО и включва разпоредби относно техническото регулиране, оценката на съответствието, стандартизацията, акредитацията, надзора на пазара и маркирането и етикетирването. Използва се понятието международни стандарти, като се установява какво точно означава международен стандарт по смисъла на СТО (това позволява

хоризонтално прилагане на стандарти, без необходимост от секторни стандарти, което се счита за голямо улеснение). Оценката за съответствие се извършва в страната на произход.

Споразумението предвижда също така договорености за споделяне на информация за опасни и несъответстващи на пазара продукти на Обединеното кралство и ЕС. В комбинация с оперативното сътрудничество между органите за надзор на пазара в Обединеното кралство и ЕС, този обмен на информация ще помогне на двете страни по-добре да защитят своите потребители. Главата за ТБТ включва и редица специфични приложения, които имат за цел да насърчат сътрудничеството и да се справят с бариерите пред търговията, като за селското стопанство интересни са Приложение ТБТ-4: Биологични продукти и Приложение ТБТ-5: Търговия с вино.

Приложение ТБТ-4: Биологични продукти - предвижда споразумение за еквивалентност между Обединеното кралство и ЕС. Това означава, че продуктите, които са сертифицирани като биологични на единия пазар, ще бъдат признати като биологични на другия. Има и по-широки ползи, включително разпоредби за ефективно регулаторно сътрудничество за борба с измамите, поддържане на целостта на биологичните системи за производство и контрол и сътрудничество за бъдещото развитие на биологичните стандарти.

Приложение ТБТ-5: Търговия с вино - предвижда опростени изисквания за сертифициране, документиране, етикетиране и опаковане за вноса на вино, произведено в другата страна, намалявайки разходите за износителите и потребителите. То също така определя изисквания за обмен на информация и за съвместен преглед на споразумението в бъдеще с оглед допълнително улесняване на търговията с вино.

Глава 4 - Санитарни и фитосанитарни мерки (СФМ) - гарантира, че Обединеното кралство и ЕС могат да поддържат напълно независими правила за СФМ за защита на живота и здравето на хората, животните и растенията, запазвайки правото на всяка от страните да регулира независимо, като същевременно не създава неоправдани бариери пред търговията. Това е стандартна практика в споразуменията за свободна търговия. Главата включва ангажименти за регионализация, която позволява на търговията в Обединеното кралство и ЕС да продължи от зони, свободни от болести или вредители. Заедно с разпоредбите за бързо уведомяване и спешни мерки, това ще помогне на двете страни да реагират бързо, за да защитят своите потребители, животни и растения по време на огнища на болести и вредители и инциденти за безопасност на храните и фуражите, като същевременно минимизират въздействието върху търговията.

Главата също така установява рамка за сътрудничество в борбата срещу антимикробната резистентност, защита на хуманното отношение към животните и устойчивите хранителни системи. Всичко това са области, в които Великобритания и ЕС са глобални лидери. Главата включва договорености за Обединеното кралство и ЕС да провеждат редовни, съвместни прегледи на своите гранични проверки за СФМ. Целта на тези прегледи е да се види дали всяка страна може допълнително да улесни търговията, без да нарушава биосигурността. ЕС напълно запазва автономията си по отношение на определяне на санитарни и фитосанитарни правила.

Глава 5 - Митници и улесняване на търговията - Споразумението се основава на Споразумението за улесняване на търговията на СТО и Ревизираната Конвенция от Киото на Световната митническа организация (СТО) и предвижда ефективни митнически договорености, обхващащи цялата търговия със стоки. Освен че улеснява търговията, споразумението гарантира, че митническите органи на двете страни остават в състояние да защитят съответните си регулаторни и финансови интереси. Главата включва мерки за улесняване на законната търговия чрез преодоляване на административни бариери пред търговците, включително чрез взаимно признаване на схемите за одобрени икономически оператори,

благодарение на които ОИО признати от Обединеното кралство или ЕС, ще се сблъскат с по-малко контрол, свързан с безопасността и сигурността при преместване на стоките си между Обединеното кралство и ЕС, улеснявайки търговията. Главата включва разпоредби в подкрепа на ефективността на документалното оформление, прозрачността, предварителните решения и недискриминацията. Има възможност за споделяне на данни за декларации за внос и износ, включително чрез създаване пилотни програми, където е подходящо. Това цели намаляване на административната тежест върху бизнеса в дългосрочен план.

Пета позиция - Рибарство - Споразумението предоставя рамка за бъдещите отношения по въпроси, свързани с рибарството. Споразумението определя целите и принципите за управление на рибарството, които Обединеното кралство и ЕС споделят. То затвърждава съвместния ангажимент за устойчиво управление на рибарството заедно с общи принципи за насърчаване на дългосрочната екологична, социална и икономическа устойчивост; защита на морските екосистеми; своевременно сътрудничество, включително споделяне на данни за управление на борбата с незаконния риболов.

Споразумението предвижда значително увеличение на квотата за рибарите в Обединеното кралство, равна на 25% от стойността на улова на ЕС във водите на Обединеното кралство. Новите квотни договорености ще влизат поетапно след период на приспособяване от 1 януари 2021 г. до 30 юни 2026 г., за да се даде време на съответните флоти да се адаптират към променените възможности. За периода на приспособяване споразумението също така осигурява достъп до ограничена част от териториалните води на Обединеното кралство за плавателни съдове, които традиционно са ловили в тези райони. Съгласно рамката, предвидена в настоящото споразумение, Обединеното кралство ще провежда ежегодни преговори за риболов с ЕС заедно с преговори с други крайбрежни държави и международни организации относно общия допустим улов за споделен запас. Тези преговори ще обхващат и споразуменията за достъп. Споразумението включва договорености за компенсация, ако дадена страна реши да не предостави достъп до нейните води и да разреши спорове, в случай че дадена страна наруши задълженията. Всички такива мерки трябва да бъдат съизмерими с икономическото и социалното въздействие, причинено от действията на другата страна и подлежат на арбитраж.

Споразумението включва задължение за всяка страна да споделя подходящи данни и информация, необходими за прилагането на споразумението, както и да гарантира спазването на мерките за управление на рибарството с цел възпиране и премахване на незаконния, недеklarиран и нерегулиран риболов. Споразумението създава Специализиран комитет по рибарство, който ще осигури форум за Обединеното кралство и ЕС за обсъждане и сътрудничество по редица въпроси, свързани с рибарството. Те включват, но не се ограничават до: сътрудничество преди годишните консултации в областта на рибарството, многогодишни стратегии, обмен на данни и мониторинг и спазване. Споразумението може да бъде прекратено по всяко време с деветмесечно предизвестие. Ако споразумението бъде прекратено, всички задължения на страните ще продължат до края на годината.

Дял III: Изпълнение на задължения и защитни мерки предвижда в случай че възникне сериозна икономическа, обществена или екологична трудност и има вероятност да продължи, Обединеното кралство или ЕС да могат едностранно да предприемат строго пропорционални и ограничени във времето мерки за отстраняване на ситуацията и предпазване на вътрешния си пазар.

Във връзка с Брекзит Европейският съвет предвижда създаването на нов специален резерв за приспособяване към Брекзит в рамките на специалните инструменти извън таваните на бюджета на ЕС на многогодишните финансови рамка „за противодействие на непредвидени и неблагоприятни последици в държавите-членки и секторите, които са най-силно засегнати“. Резервът ще предоставя подкрепа на държавите-членки, регионите и секторите, по-специално

на тези, които са най-силно засегнати от неблагоприятните последици от оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза, като по този начин смекчава въздействието му върху икономическото, социалното и териториалното сплотеност. Резервът ще предоставя финансови вноски за покриване на всички или част от допълнителните публични разходи, направени от държавите-членки, особено тези, които разчитат най-много на търговските и икономическите отношения с Обединеното кралство, за мерки, пряко свързани с оттеглянето. Резервът допълва други съществуващи инструменти, налични в рамките на ЕС от следващото поколение и следващия дългосрочен бюджет на ЕС.

Максималните ресурси за резерва са 5 370 994 000 EUR и се разпределят по следния начин - сума за предварително финансиране от 4 244 832 000 EUR се предоставя през 2021 г., а през 2024 г. се предоставят допълнителни суми от 1 126 162 000 EUR. За България за 2021 г. са разпределени 9,2 млн. евро

Значение на Споразумението за България

В двустранната търговия на България с Обединено кралство (ОК) със земеделски продукти, България е с положително търговско салдо, а основните земеделски продукти, експортирани от страната за ОК продължават да бъдат слънчоглед, слънчогледово масло, царевица, пилешко месо и карантии, колбаси, сирена и др. (Приложение I).

От ОК в България влизат предимно алкохолни продукти, някои храни, кафе, сирена, палмово и фъстъчено масло (Приложение II). Общата стойност на експорта от България за ОК за 2020 г. е за 113 293 430 евро, а обратно в страната са влезли продукти за 43 969 289 евро.

Споразумението за търговия между Обединеното кралство и Европейския съюз ще доведе до отпадането на всички мита и квоти за продукти, произведени във Великобритания. Двете страни ще трябва да спазват взаимно санитарните и фитосанитарните си правила и да прилагат митнически процедури, включително да се попълват митнически декларации при внос и износ.

Повече информация за митническите формалности по вноса и износа може да бъде намерена на страницата на агенция „Митници“ на адрес: [Брекзит \(customs.bg\)](https://www.customs.bg)

На страницата на Европейската комисия може да бъдат намерени досиета по продукти, съдържащи специфични изисквания за внос и износ на селскостопански продукти: [Consequences for public administrations, businesses and citizens of the EU | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/consequences-for-public-administrations-businesses-and-citizens-of-the-eu_en)

Пълният текст на Споразумението може да се намери в Официален вестник на ЕС, брой L 444, 31.12.2020: [EUR-Lex - 22020A1231\(01\) - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/1231/oj/1)

Информация от Великобритания по повод Брекзит може да бъде открита на следния адрес: [Transporting goods between Great Britain and the EU: guidance for hauliers and commercial drivers - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/guidance/transporting-goods-between-great-britain-and-the-eu)

Приложение I

Продукти с най-висока стойност, изнасяни от България за ОК в периода 2017 – 30.11.2020 г.

Т.код	Име	Общо тона за 2017	Общо EUR за 2017	Общо тона за 2018	Общо EUR за 2018	Общо тона за 2019	Общо EUR за 2019	Общо тона за 01.01-30.11.2020	Общо EUR за 01.01-30.11.2020
12060091	Необелен шарен слънчоглед	44 559.0	28 622 850.0	49 255.9	29 910 882.0	52 144.7	30 561 970.6	43 677.2	27 451 828.0
19053211	Гофрети и вафли	2 156.8	7 205 806.0	3 830.7	13 179 876.0	3 075.3	10 398 362.3	3 775.1	13 009 421.0
18063290	Шоколад	32.9	153 155.0	1 135.2	2 711 349.0	2 395.8	6 282 397.8	2 397.1	6 594 629.0
15121191	Сурово слънчогледово масло	3 916.2	2 930 540.0	20 993.2	15 226 885.0	15 019.6	12 249 016.5	7 018.1	5 246 066.0
10059000	Царевица	69 063.3	10 914 934.0	31 455.9	5 358 001.0	78 594.0	12 973 429.2	27 902.0	5 082 675.0
23099041	Препарати от видовете, използвани за храна на животни	209.0	189 406.0	-	-	0.2	4 400.2	4 973.0	3 721 619.0
04069099	Сирена	383.4	1 168 596.0	375.3	1 564 357.0	577.4	2 612 811.4	745.2	3 363 320.0
16010091	Колбаси	453.5	1 818 568.0	438.1	1 786 731.0	456.6	1 857 327.6	566.2	2 473 354.0
06029030	Зеленчукови и ягодови растения	223.7	922 895.0	658.0	1 551 708.0	760.4	1 270 565.9	1 016.6	2 340 480.0
16010099	Колбаси и подобни продукти от месо	472.8	1 320 025.0	684.3	1 899 723.0	665.8	2 006 005.6	658.1	2 023 727.0
19053219	Гофрети и вафли, изцяло или частично покрити с шоколад	1 202.9	5 002 362.0	74.1	192 091.0	548.6	1 591 428.2	616.2	1 928 383.0
20089985	Царевица, приготвена или консервирана	77.5	116 229.0	620.9	917 411.0	556.1	814 305.9	1 020.7	1 506 728.0
02071410	Разфасовки от петли и кокошки, замразени, обезкостени	0.6	1 248.0	2.9	5 789.0	108.7	306 887.1	509.7	1 476 287.0
04031053	Кисело мляко, дори концентрирано, ароматизирано или с прибавка на плодове	43.0	260 467.0	258.8	1 094 871.0	382.3	1 480 122.0	339.7	1 429 294.0
21069092	Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде	32.1	1 177 074.0	11.5	240 539.0	3.6	35 835.4	56.1	1 172 890.0
22083069	„Single“ зърнено уиски и „Blended“ зърнено уиски	-	-	-	-	-	-	1 316.5	1 079 930.0
18063210	Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	1.3	6 449.0	12.1	63 160.0	75.2	270 169.7	280.8	979 130.0

Източник: НСИ, данни налични към 15.01.2021 г.

Приложение II

Продукти с най-висока стойност, внасяни в България от ОК в периода 2017 – 30.11.2020 г.

Т.код	Име	Общо тона за 2017	Общо EUR за 2017	Общо тона за 2018	Общо EUR за 2018	Общо тона за 2019	Общо EUR за 2019	Общо тона за 01.01-30.11.2020	Общо EUR за 01.01-30.11.2020
22083071	Шотландско уиски	1 680.4	8 900 700.0	1 853.0	9 342 365.0	1 881.6	9 230 833.0	1 409.2	6 404 681.0
22083030	Single" малцово шотландско уиски	140.1	2 886 821.0	161.9	3 475 847.0	205.3	4 219 189.0	230.5	4 534 288.0
18031000	Какаова маса, необезмаслена	70.3	136 258.0	429.2	1 401 643.0	853.5	3 103 690.0	967.0	3 979 801.0
22083082	Уиски, в съдове с вместимост непревишаваща 2 l	465.8	3 797 894.0	472.7	3 950 796.0	519.3	4 294 489.0	352.1	2 857 453.0
21069098	Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде	45.4	1 627 259.0	53.1	1 549 712.0	65.1	1 701 461.0	64.5	2 077 196.0
04069069	Сирена	475.1	1 762 036.0	570.2	1 996 403.0	592.1	1 913 376.0	513.2	1 692 811.0
23099096	Препарати от видовете, използвани за храна на животни	258.7	437 165.0	673.4	1 123 067.0	945.5	1 521 067.0	753.2	1 444 018.0
22086011	Водка	364.7	2 007 375.0	374.8	2 132 348.0	401.5	2 228 277.0	265.9	1 379 984.0
22083079	Шотландско уиски, в съдове с вместимост превишаваща 2 l	1 030.0	2 304 345.0	1 120.8	2 415 069.0	743.7	1 643 606.0	538.9	1 304 163.0
09012100	Кафе печено	71.6	931 667.0	92.8	1 170 672.0	64.1	780 991.0	178.2	1 284 473.0
21069092	Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде;	58.3	2 941 510.0	89.4	3 744 814.0	78.2	1 506 449.0	75.4	1 147 634.0
22085011	Джин	112.7	486 133.0	129.0	626 975.0	168.3	981 088.0	211.9	1 017 665.0
02031110	Цели или половин трупове от домашни свине, пресни или охладени	19.8	34 419.0	-	-	39.7	80 315.0	620.0	929 900.0
15119099	Палмово масло	-	-	532.5	569 811.0	598.3	654 858.0	720.8	723 474.0
20081110	Фъстъчено масло	272.4	544 165.0	375.4	739 100.0	316.4	683 356.0	303.3	675 405.0
19059070	Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитени продукти	-	-	155.9	609 523.0	189.7	759 993.0	149.1	562 123.0
04069021	Сирене Cheddar	86.2	386 492.0	128.1	582 857.0	177.4	694 864.0	101.0	463 200.0

Източник: НСИ, данни налични към 15.01.2021 г.